

Komisija za varstvo gorske narave

ALPE vs. HIMALAJA

STRAST vs. RADOST

Nepal, drug svet – isti planet

POT, KI ODPIRA OBZORJA IN NAS BOGATI

Seminarska naloga

Avtorica: Valerija Jakop

Mentorica: Irena Mrak

V življenju si kdaj naložimo cilje, si postavimo želje in skušamo stremeti k njihovi uresničitvi. Če si nekaj res zelo želiš, se uresniči. Brez dvoma je vse mogoče, sem nekje prebrala. Kdaj pa nam življenje tudi samo prinese nekaj, povsem spontano, sploh ne vemo kdaj, zakaj, kakšen je namen, kam sodi. In ko vse postaviš na svoje mesto, vedno najdeš odgovor; že tako mora biti. To je del moje poti na tem planetu, v tem življenju, v tem času.

V družini smo, ko sem bila še majhen deklič, veliko časa preživeli v naravi, v bližnji Logarski dolini ali nekoliko oddaljenih Julijcih. Dnevno sobo je krasila velikanska foto-tapeta Triglava z okolico. Morda me je to že takrat zaznamovalo, določilo mojo bit. V času gimnazijskih let in študija nisem pogledovala h goram, takrat sem se čudila očetu in mami, da »skačeta« po vrhovih kot gamsa in o tem navdušeno pripovedujeta. Je napor lahko pozitivno doživljanje? To ni počitek niti užitek. Bila pa sem jima hvaležna, ker sta moj podmladek že zelo zgodaj prav onadva popeljala na prve vrhove hišnih gora. Potem pa me je zadelo! Brez načrta. Mama naju je z možem peljala na prvo resno turo, na Kamniško sedlo iz Okrešlja, isto poletje še na Peco, kjer mi je kupila planinsko izkaznico. Nikoli ne bom zbiral žigov, sem se branila. In? Seveda jih. Ljubezen do gora je rasla in zori kot jabolko. Letos julija je minilo desetletje, kar z veliko strasti in spoštovanja obiskujem naše vršace. Naše gore imajo nekaj neustavljivo lepega; ko sem del njih, se čutim polno, popolno, svobodno, močno, počutim se JAZ.

Na Skuti, foto Aleš Vinder

Vseeno pa sem se spogledovala s tujino. Pri sosedih je vse lepše. Z neko nedoumljivo in nepojemljivo silo me je vlekla in zanimala Himalaja. Kar je daleč, je še bolj mikavno, ker je težje dosegljivo. Tam so nebesa. Tam je raj na Zemlji. Mislim, da me je poklicala, ker je potreben glas, hrib ali gora te mora poklicati. Poklical me je Nepal.

Želela sem si biti del tega daljnega sveta. Nisem si dala časovnega okvira, kdaj. Življenje je cesta, dolga cesta. Ko bo prišel čas. Če sva si dana, bo ta čas prišel, se bova srečala. Ko bom pripravljena, to vem zdaj, ko je Nepal za meno. Vse je prihajalo k meni, mi naproti. Počasi. Samo znake sem morala brati.

Kaj sem o Nepalu vedela, preden sem ga doživela? Da je to dežela najvišjih gora sveta; dežela, ki neustavljivo privlači alpiniste s celega sveta, da preizkušajo svoje meje in meje mogočega in je tudi zadnji dom številnih, tudi Slovencev, med njimi Nejca Zaplotnika in Tomaža Humarja. Da je to dežela molilnih zastavic in templjev, dežela Bude. Vedela sem, da si tam vsaj enkrat želim biti, a ne na strehi sveta, ker je to dano samo izbranim, temveč v objemu teh mogočnih gora. Zdaj, ko sem Nepal doživela, vem o njem veliko več. Nepal je dežela nasmejanih in srčnih ljudi; dežela kamnitih hišic, za katere se zdi, da so že tristo let takšne, predvsem pa, da bodo še tristo let takšne ostale. Vem, da je Nepal dežela preprostosti in skromnosti, kjer se čas ustavi in ti z njim; dežela, kjer se srečuje cel svet in kamor se vračaš, ko ga enkrat doživiš; je pozitivna odvisnost; predvsem pa je **Nepal drug svet, a še vedno isti planet.**

Na prelazu 4200 mnv, pogled na Anapurno in Manaslu, foto Valerija Jakop

Nisem iskala veliko informacij, samo najnujnejše. Okvirni plan poti oz. načrt trekinga in vasic, skozi katere se bomo prebijale, sem domačim pripravila za smerokaz. Da vedo, kje približno bom. Sicer pa se bomo slišali. Tako sem vsaj mislila. Želela sem se prepustiti poti, okoliščinam, dogodkom, času, vremenu, slediti intuiciji in poslušati svoje telo. Zato nisem določala in odšla rekordom naproti. Telesa ne moreš preslepiti. Niti ne morem v naprej določiti, kaj te bo oz. ne bo doletelo. Verjela sem v dobro, v pozitivno; in ker je tok predpriprav tako tekel, da se je vse odvijalo v pravo smer, sem na pot odšla v prepričanju, da me Nepal čaka v vsem svojem razkošju. Poskrbela sem le za opremo in fizično kondicijo, kar sem našla v naših gorah (Jalovec, Rjavina, Triglav, Mangrt, Mala Mojstrovka, Ojstrica, Skuta) ter s trikrat tedenskim skokom na hišno, skoraj tisočak metrov visoko goro Kislico. Tam občudujem poleg najlepše razvejanih drevesnih korenin daleč naokoli, tise, teloha, slapu-ki pozimi omogoča ledno plezanje, gnezda orla selca, čisto na vrhu dva svoja strupena plazeča se »prijatelja«, zakonski par gospa kača in stric modras; moram ju še »zavarovati« pred človekovim nepremišljenim vedenjem, ubojem kot posledico strahu pred ugrizom ob srečanju. To bo moj prispevek kot varuhinje gorske narave v domačem planinskem društvu; postaviti oglasno tablo v namen ozaveščanja, da na gori domuje modras in prihajamo v njegovo kraljestvo kot gostje. Bodimo spoštljivi in previdni.

Nisem se dala prestrašiti znancem ali prijateljem s svarilnim opozorilom, kaj vse lahko v Nepal gre narobe. Kaj vse se mi lahko na poti zgodi. V glavi sem želela imeti mir. Bila se pomirjena sama s seboj ob močni domači podpori.

Joga na vrhu Kyangin Ri, foto Polona Kuzman

Prijateljica, ki je prečesala veliko celin in je popotnica po duši in srcu, je bila moja organizacija poti. Kdo je lahko bolj primeren za vodiča, kot nekdo, ki ga je dežela očarala, jo spoštuje in ima osebno izkušnjo z njo? In smo šle. Ob njej sem se počutila varno.

Od 25. oktobra do 15. novembra 2017 je bil naš čas. Odprava Turkiz. Tako smo si rekle.

Gosaikundska jezera, Lavrebina pass, odprava Tukriz, foto Valerija Jakop

So pa moja pričakovanja mogočne in pravljичne dežele dobila kmalu novo razsežnost, formo, in sicer takoj ob pristanku v dvomilijonskem mestu Kathmandu. In nato na celotni dvotedenski vsakodnevni poti. Naše navade so drugačne, njihove so torej čudne? Zato sem nehala pričakovati, temveč sprejemati. Nehala obsojati, temveč skušala razumeti. Nehala kritizirati, temveč razsvetljevati in učiti. Kajti moja miselnost in filozofija ter načela so drugačna, tako kot sta moj dom in moja domovina drugačna. Tukaj sem le trenutni popotnik in vzamem, kar dežela ponuja. Le tako se lahko zlijem z njo in jo v polnosti doživim.

Kathmandu je pisano mesto, mesto barv, vzorcev, začimb, zelišč, mesto nešteto trgovinic, ki se začno, ko se cesta še ne konča; mesto prahu, smradu, smeti, mesto bakra, usnja, plastike, kašmirja, drvečega in pisanega prometa, kjer res vozi in hodi vse mogoče (rikše, kolesa, motorji, psi, krave, avtobusi, taksiji, tovornjaki, pešci). Semaforji redki, a še tisti nedelujoči, policaji, ki stojijo v križišču, a nimajo prave vloge; nešteto motorjev, avtomobili skoraj nikoli ne stojijo, vse se premika, pa četudi počasi in se daleč pride; nenehno hupanje; na njavečji večpasovnici otrok brez nog, ki z rokami poganja rolko med drvečimi avtomobili in trka na naš taksi in kaže »prosim, lačen«. Stisne te, da komaj dihaš, izvlečeš, kar imaš, me smo mu podarile čokolado, ki jo je na naslednjem ovinku delil z mamo.

»Norišnica« je bil moj prvi opis mesta; vožnja po levi, v temi, s hitrostjo, po slabih cestah, ki na trenutke cestam niso podobne, je nevarna pustolovščina. Ampak v tem kaosu, tako kmalu ugotoviš, vlada red in je prostora za vse in vsakogar; tudi za petelina v gostilni. Ta kaos je

njihova vsakdanjost. Realnost. In ko jo sprejmeš, lahko začutiš, da te to sploh ne vznemirja in da v kaosu lahko občutiš celo pomirjenost, kajti kaos ni množica ljudi in različnih, temveč množica notranjega nezadovoljstva.

Kathmandu, Thamel, foto Valerija Jakop

Prvi hip je ta drugačnost šok za glavo in telo in čim prej za »v gore pobegniti«, kajti zrak je daleč od himalajske svežine. Ko se vrneš z višine nazaj sem-v dolino, iz tišine in preprostosti, skromnosti, prvobitnosti, kjer štejejo le vezi med ljudmi, ko zamenjaš kamnite hiške in lesene, štiri kvadratne metre majhne barakarske sobice, ki spominjajo na vojaško bolnico Franjo za hotelsko sobo, ko se vrneš iz življenja, za katerega misliš, da je le še bled spomin praprababice, na isto mesto, utrip v mestu gledaš popolnoma drugače. Kot da je v času, ko si ti sprehajal noge med odmaknjenimi vasicami tja do 5000 m visoko, mesto doživelo razcvet. Preobrazbo. Isti hotel, ki mu ob prihodu ne bi pripisal ene same zvezdice, je zdaj nenadoma postal Hilton hotel. Razsvetljen spoznaš, da si preobrazbo doživel sam. Spremenjen si.

Tudi narava, kjer smo hodile, je povsem drugačna od naše. Nepal niso samo mogočne nedosegljive gore! Niz Himalaje ni za ovinkom. Do tja vodi dolga, naporna pot, ki te preseneča, predvsem zaradi manj pestre slikovitosti, kot si jo pričakoval in kot jo ponujajo domače Alpe, predvsem pa ostaneš odprtih ust in opazuješ molče zaradi načina življenja. Kako daleč mora človek, da začne ceniti, kar ima doma? Da še bolj ozaveš, kakšen dragulj je naša domovina? Da imamo prelepa jezera, smaragdno Sočo in zeleno Ljubljano, jame in

izvire, slapove, hribčke s cerkvicami, vinograde, kozolce, barja, slikovite vasice-okrašene z avtohtonimi rožicami, mešane gozdove, ki spomladi zabrstijo v najlepšem zelenem odtenku, poleti hladijo in se jeseni zlato lesketajo? Da lahko še pred sončnim vzhodom štartaš skozi zeleni gozd, se povzpneš na Triglav, čutiš skalo in dihaš z njo, opazuješ najlepša bitja, ki ti dovolijo vstop v njihovo kraljestvo ter ohladiš utrujene podplate še pred sončnim zahodom v Triglavski Bistrici, vse to v enem samem dnevu? Je še kje tako lepo?

Na poti iz vasice Golphu Bhanjyang v Kutumsang, foto Polona Kuzman

Naša 14-dnevna pot je združevala dva trekinga, Helambu in Langtang. Podale smo se v območje, ki ga je 25. aprila 2015 brez predhodnega opozorila stresel močan potres. In porušil vasi, jih odnesel s seboj. In ljudi. Več tisoč ljudi. Spominske plošče in obeležja opominjajo, kdo tukaj počiva pod ruševinami. Ostanki potresa so ponekod še tako živi, kot da je ropotalo včeraj. Zgradbe so nagnjene kot stolp v Pisi. V vasicah se je ustavil čas. Tam daleč nekoč. Še pred potresom. Le ljudje so brezčasni. Nudijo več kot zmorejo. V hotelih, ki nikoli ne bodo po naših standardih in na hotel spominja le ime, vse drugo je druga zgodba, dobiš vse, kar tisti hip potrebuješ: skromno posteljo, okusno sveže pripravljeno nepalsko hrano, srčnost domačinov.

Kjer popoln tujec, ki ga z veliko verjetnostjo nikoli več ne boš videl, lahko da več kot prijatelj doma. In prav vezi med ljudmi so bogastvo, privilegij, ki ga občutiš, če potuješ sam.

Prihod v vasico Langtang, foto Valerija Jakop

Z hojo smo nizko začele, iz mesta Sundarimal, 1460 mnv, preko prelaza Lavrebina (4610 mnv) in svetih jezer Gosain Kund v Langtang Village, v povsem porušeno vasico, kjer ni (več) energije življenja. Zato smo pot nadaljevale pod vznožje gore Langtang Lirung, v vas Kyanjin Gumpa, stopile na vrh Kyanjin Ri ter nazaj do mesta Shyaphru Besi. Nato z javnim prevozom v Kathmandu, kjer sem dobila uvid v konec sveta. Na teh cestah začneš verjeti, da je konec sveta mogoč in da si mu čisto blizu. Ko se bom naslednjič v Nepal vrnila, in če me pot zanese v to območje, teh cest in vožnje po njih ne želim podoživeti, temveč jih bom prečkala peš.

»Dolga, dolga je cesta, od vasi do mesta«. (Cesta, V. Kreslin). Potrebni so bili številni vzponi in spusti, strmo gor po nešteto naravnih kamnitih stopnicah, stopnicah do nebes; kot po Tominškovi poti. Mimo vojaških kontrol, ki spominjajo na ameriške filme o Vietnamu in ob katerih te za delček sekunde prevzame občutek nelagodja. Povsod bodeča žica, vreče za nasipe, vojaki, oboroženi do zob, in tam humor in nasmeh ob pogledu na orožje zmrzne. Šarm ne pomaga, plačaš vsa potrebna dovoljenja, saj imaš samo dve možnosti, greš nazaj ali

odpreš denarnico. Debel kupček nepalskih rupij kopni in vsaj prtljaga je lažja, vse je za nekaj dobro.

Vojaški kamp, pred vstopom v Kutumsang, foto Valerija Jakop

Pot pelje mimo pristnih vasic, kjer voda od daleč priteče le po plastičnih ceveh, kjer se vse počne »na roke«; kjer se otroci igrajo s prazno pločevinko in si hrano delijo iz ust v usta; kjer trenirajo mišice, da eden vozi tri v samokolnici, da bodo lahko čez nekaj let nosili nahrbtnike tujim popotnikom. Pot vodi skozi svet, kjer je potrebno prebiti led na zbirni posodi, da si zjutraj umiješ zobe ali pa jih splakneš s snegom, saj je voda iz plastenke preveč dragocena, da bi jo pljuval in preveč nujno potrebna na nadaljnjo hojo. Pot vodi mimo vasic, kjer moški na tleh v čebrih pomivajo posodo, kjer domačinka sočasno pripravlja sedem različnih jedi in zato hrana ni nikoli pogreta. Mimo vasic, kjer je kadarkoli mogoče dobiti tradicionalno jed dalbat, ki nikjer ni enaka in je edina hrana, kjer ti nudijo dodatek, dokler ne počiš od sitosti.

Pot krasijo božične zvezde, ki ne rastejo v loncih, temveč so to drevesa. Skriješ se lahko med velikanske zelene praproti in hodiš skozi gozd, kjer čakaš Dorotejo, strašilo in leva iz Čarovnika iz Oza, ali pa Tarzana, ki se bo spustil po dolgih kosmatenih vejah. Nikogar od teh seveda ni, so pa nagajive opice, kasneje jaki, orli, medvedi, tudi bel leopard in rdeča panda, slednja samo z opozorilnega plakata. Gozd je še vedno na višini, ki je pri nas doma sploh ni mogoče izmeriti. Na višini Mangrta in Jalovca zorijo paradižniki in dišijo nageljčki. Med potjo

te otroci, premladi za v šolske klopi, bosí in umazani, strgani, tudi deloma nagci, ki živijo pod pločevinasto streho, z žarom v očeh pozdravljajo »Namaste«, največkrat slišano, izgovorjeno in pokazalo gesto. Ljudje kljub potresu in udarcu narave ohranjajo dostojanstvo, vztrajajo in skušajo živeti dalje. Hiške, novi domovi, počasi rastejo, iz nič; povsod gore kamenja, ki ga s kladivom drobijo od jutra do večera; solidarni so, drug drugemu pomagajo, iz ene vasi v drugo hodijo peš, vsak s svojim orodjem v roki, kot »Jurčku bom pomagali hišico zgraditi«.

Gradnja doma, foto Valerija Jakop

Domačinka pri jutranjem hišnem opraviilu, Ghopte, foto Valerija Jakop

V skromnih vasicah življenje teče dalje. Med potjo smo imele veliko srce in otrokom, ki smo jih srečevale (prej jih slišiš kot vidiš, veliko klepetajo) darovale barvice, učiteljem pisala, otrokom izdelovale preproste igračke (origami). Se z njimi igrale s kamenčki, koščki lesa od gradnje, z vrvicami, jim risale, pele. Večkrat smo nehote primerjale njihov vsakdan in dobrine z našimi doma; kako malo potrebujemo za življenje, je bilo spoznanje; občudovale smo njihovo samostojnost, spretnost, praktičnost, iznajdljivost, kreativnost, življenjskost. In s kakšno hvaležnostjo sprejemajo ponujeno!

V Kathmanduju smo obiskale sirotišnico, ki jo vodi budistična nuna Nima. Z njo smo obiskale bolnega otroka v bolnišnici, in spet dobile vpogled v povsem drug način zdravniške oskrbe kot smo ga vajeni na zahodu. Ogledale smo si šolo v centru mesta. V zahvalo za gostoljubnost smo jim podarile vsa zdravila, ki jih k sreči na poti nismo potrebovale; Teva sandale, donirale v sklad za nakup zdravil.

Chisapani, foto Valerija Jakop

Kyanging Gumpa, edini predšolski deklici v vasi, foto Valerija Jakop

Stik z domačini je bil naša največja želja. Doživeti deželo in ljudi. Kajti dežela s(m)o ljudje. Ne biti turist in samo iti mimo do cilja. Zato smo se odločile, da treking opravimo v lastni režiji, brez agencije, brez vodičev. Oprtale smo si 12-13 kg težke nahrbtnike, v njih vse skrbno naloženo, zgolj minimalno potrebno, okrašene z našo markacijo, ročno izvezeno, in se podale peš po deželi. Same smo izbirale lodge, prenočišča, določale tempo in ure vzpone, aklimatizacijo, hrano, stroške. To je svoboda gibanja, in vedele smo, da nam bo ta svoboda prinesla pristen, neposreden stik z domačini.

Se z njimi veseliti, spoznavati njihov, nam tuj način življenja, pripravo hrane, sedeti v kuhinji in spremljati njihove kuharske veščine, jim pokazati naše gore na posnetkih... poslušati zgodbe, ki jih piše življenje. Poslušati anekdote, spoznati ljudi, ki poznajo naše alpiniste; ki so nosili Humarjevo prtljago, ga gostili v svojih domovanjih, se z njim veselili, molili in za njim jokali; mu izklesali spominsko ploščo v poklon in se ob obletnici nesreče zberejo in mislijo nanj. Skupaj z domačini zakuriti peč sredi velikanske jedilnice, jim ponuditi papir od prebranih zapisov za lažji prižig ognja, saj tam kurijo s pomočjo kerozina; drva so redkost, saj so gozd v preteklosti preveč posekali in je to povzročilo erozijo. Pomagajo si s sušenimi jakovimi iztrebki, sušijo jih tako, da z njimi oblečejo kamnite zidove hišk. Pokazati ženskam, ki skrbijo za gospodinjstvo, s čim in kako pletemo v Sloveniji, jim to orodje-pripomočke podariti; opazovati njihovo srečo in žar v očeh ob spoznanju, da bodo zdaj nogavice in kape mnogo hitreje in lažje izdelane! To je SREČA. Biti srečen, ker so srečni oni. Darovati. Osrečevati. Gledale smo z očmi, predvsem pa s srcem.

Phedi, foto Valerija Jakop

Kot v naših gorah, je tudi v Himalaji potrebno zgodaj vstati in se podati na pot. Zajtrk, priprava nahrbtnika, vitamini in aspirin, zahvala za posteljo in »gremo«! Tudi vreme je podobno; okoli opoldneva se prepodijo meglice in za nekaj ur zasenčijo poglede na najvišje vrhove sveta. Da si daleč od doma, veš, ko pogledaš zvečer v nebo in zvezde rišejo drugačne podobe. Da si daleč in visoko, veš tudi, ker ni signala za omrežje, hitreje prikličeš nebesa kot zemljo. In ko hodiš teden dni, kjer le korak odmeva, kjer srečuješ ljudi istega namena in mišljenja, kjer ni časa ali pa je časa zelo veliko, kjer se naučiš, da se dan lahko preživi, da ničesar ne delaš, se glava umiri in duša zapoje. Želja, da slišiš domače, pa gori, da jim samo za trenutek poveš, da je vse dobro. Daleč stran dojameš, da je tudi internet pomemben, začneš spoznavati pomen nečesa, kar se ti je prej zdelo nepomembno. Človeka pot spremeni. Spremenijo se prioritete. Ene povsem zbledijo, druge se prebudijo. **Pot res odpira obzorja in nas zato bogati.**

Med potjo se učiš. O naravi. Rastlinah. Kamninah. Celinah. Geografiji. Svetu. Sebi.

Od navdušenja ti srce zapoje, ko na 3500 m ali še več zagledaš večje zaplate kot nebo modrega encijana! Ali uzreš planiko. In se čudiš materi naravi! Zaradi iste vrste alpskih rožic se počutiš skoraj kot doma. Hodiš skozi gozdove rododendroma in se zagugaš na pravljичno lepih drevesih. Ko te ravna debla spominjajo na domač bukov gozd. Deset tisoč km oddaljen. Ko se pobarvani listi vrtinčijo z veje proti tlom, veš, da je pred vrati jesen. Da se narava umirja. Tebi pa srce razbija. Koliko je podobnosti med Alpami in Himalajo? Koliko različnosti?

Foto Valerija Jakop

Čez drn in strn, potoke, reke, po visečih mostovih čez hrumeče reke, po lesenih brveh, čez terase, gozdove, po blatu, zemlji, kamnih, snegu, ledu, gor in dol... Srečevanje z jaki, s kolonami mul, z nosači, ki na svojih hrbtih nosijo vse, česar mule ne zmorejo. Hrbti se šibijo pod težo, a ne klonijo. To je njihov kruh. Občasno ne dojameš, kaj ljudje prinesejo s seboj na to stran sveta, na takšno pot, čemu potrebuješ kovček na kolesih na terenu, kjer še v mestu ni asfalta brez lukenj? Kaj razmišljajo, da nekomu naložijo takšno breme? A nismo vsi ljudje zdravega razuma?

Sankt Tempa je bil tri dni Mojčin pomočnik. V Nepal si presenečen nad opremo nosačev. Skromna oblačila, skromna obutev, na videz šibka, a močna telesa. Močan duh je tisti, ki krepi telo. Našemu pomočniku ni bilo težko z nami; hodile smo brez hitenja, dovolj počivale, nahrbtnik je bil lahek kot pero v primerjavi z drugimi; krepčale smo se z vitaminskimi tablicami, energijskimi bombončki, pile vodo in vse dobrote z njim delile. Podarila sem mu par dobrih nogavic in vsako jutro preverjala, če jih je obul. Ubogal je. Predvsem pa smo ga učile odnosa do narave. Prav šokantno je bilo spoznanje, da je narava koš za smeti! Že čisto mali otročiči vse odpadke zalučajo na tla, za drevo, ob hišo. Pisani papirčki so bili kot naše markacije - smerokaz za pravo smer. Tega nikakor nisem mogla razumeti. Tega nisem pričakovala. Himalajo sem si zamislila kot zemeljska nebesa. Zdaj pa smeti ne zgolj v mestu, temveč tu, blizu bogovom. Gora plastike in papirčkov, hkrati pa napisi »keep nature clean!«.

Razložile smo mu pomen varovanja narave, kako jo potrebujemo, kaj vse nam nudi, da smo odvisni od nje, da jo potrebujemo in brez nje ne moremo živeti. Sprva nas je presenečeno gledal. A smo vztrajale. In Sankt Tempa je bil dober učenec; vse papirčke je spravljal v naš žep ali v koš, če je le-ta bil v bližini. Da mora tega učiti otroke doma, smo mu zabičale. In je kimal, da bo. Če vsak dan nekomu osvetlimo vrednost in pomen čiste narave, tam visoko pod nebesi, smo na dobri poti, tako smo verjele. Postale smo zaščitnik matere narave, nosile in delile sporočilo o skrbi zanjo. Tega pred odhodom nismo načrtovale, niti slutile nismo, da so do narave tako brezsrčni. Nepoučeni. Kdaj se bo plastika razgradila? Je mogoče Nepal očistiti? Potrebno bo organizirati akcije, kot pri nas »Očistimo gore«, in tako smo v vseh vaseh tenkočutno, previdno in obzirno opozarjale, da so smeti za v koš. In bile pri temu zgled.

Takšna in drugačna doživetja niso dala spati. Na višini se itak težje spi. Možgani drugače delajo. Vsak nov dan naše odprave je prinesel nova spoznanja in misli. Nepal je Nepal. Ne zgolj narava, ti velikani, ki te razveseljujejo, bolj so me prevzemali ljudje, življenje, marsičesa nisem pričakovala. »Tu je drug svet, meni nov«, sem zapisala v svoj dnevnik. Hvaležna, da ga spoznavam in še bolj hvaležna za vse, kar imam in me čaka doma.

foto Polona Kuzman

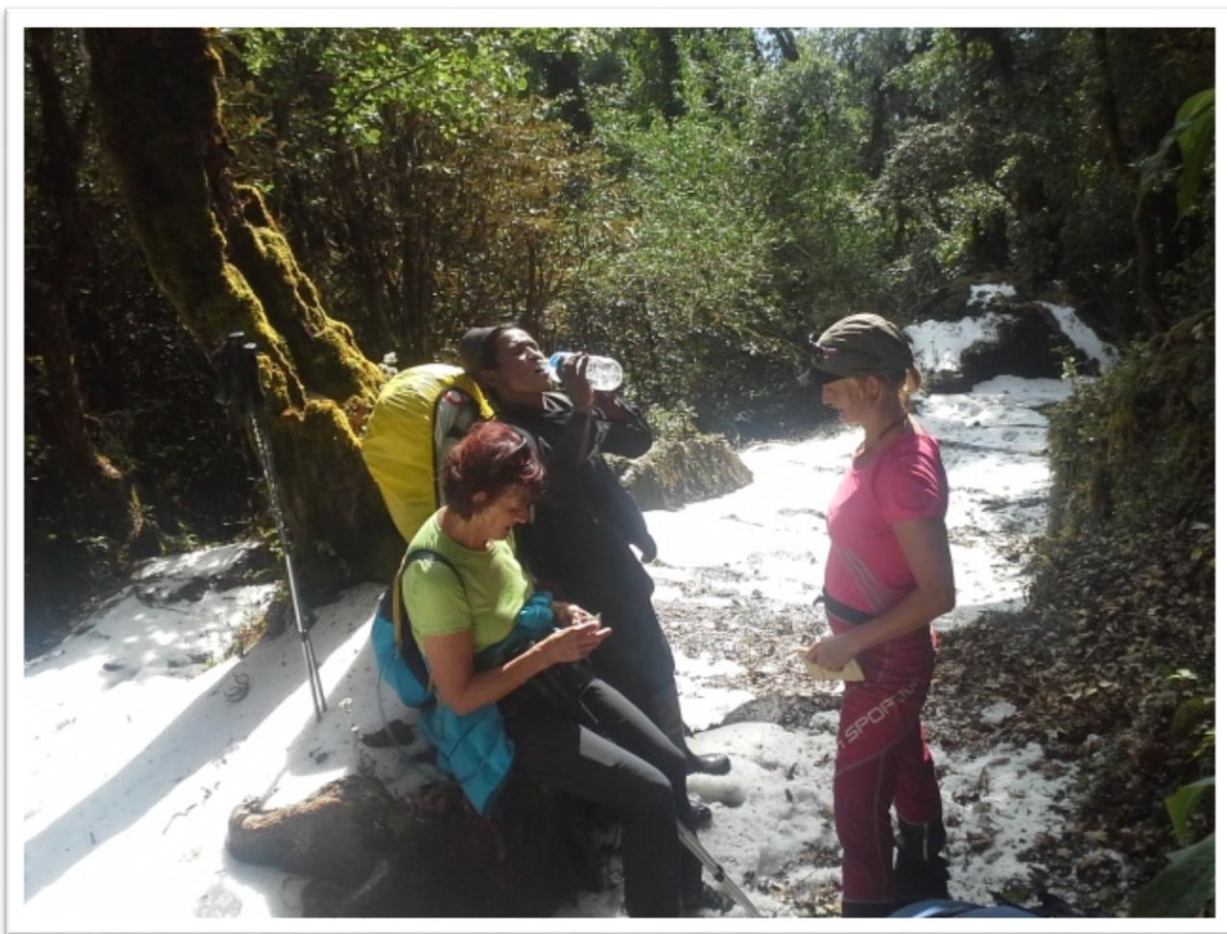
Ponosna sem bila nase, da sem se vse to šla. To ni dopust. To je garaško delo. Vsak dan nositi več kot 12 kg. Osprey je zakon, a teža je teža. Višinski vzponi krepijo telo in ga hkrati črpajo. Občudovati Anapurno, Manaslu in druge visoke gore. Panorama, da te prevzame, da vriskaš in poješ. Bivanje med dobrimi ljudmi. Ves čas ti dobro prihaja naproti. Ker tako verjameš in čutiš. Zato začneš uživati v drugem svetu. Najdeš harmonijo. Izžarevaš energijo. Miren si in čutiš nov utrip življenja. Hkrati pa se spominjaš in veseliš svoje domače pokrajine, domačih gora. Pohodnikom sem pokazala videoposnetke svojih vzponov na Mangrt, Malo Mojstrovko, Triglav. Plezalne podvige. Ob ogledu nanje so me zalile solze. Doma se to ne zgodi.

Kako lepe so naše skale. Poti nanje, ki so precej težje dostopne kot pohodniške nepalske treking poti; gore so precej nižje, a tehnično bolj zahtevne. Ponovno spoznaš, kako lepo domovino imaš. In kaj vse ti gore dajo! Koliko pridobiš na sebi, svoji moči, odpornosti, kako trdoživ postaneš in druge težave na življenjskih poteh prav s pomočjo gora lažje premaguješ. Čudna, a resnična filozofija.

Foto, pohodnik iz Italije

Vso pot nam je vreme bilo naklonjeno. 14 dni sonca. Pravljica izpolnjena. Dežne kapljice le dvakrat ponoči, ko je bil čas za nabiranje novih moči. Narava nikoli ne izda srca, ki jo ljubi, zato je bila tudi z nami prijazna in nas je nagradila z lepimi pogledi in s pogumom za naprej. Osvojile smo, kar smo si tiho želele; zaključiti celotno pot. Uspelo nam je. Brez enega žulja, slabosti, bolečin, poškodb, prebavnih težav. Ker vse to se dogaja in je bila žalostna resničnost nekaterih pohodnikov, ki so na poti postali naši prijatelji. In te vezi še živijo!

Pred prihodom v Mangengoth, foto Valerija Jakop

Pot odpira obzorja in nas bogati. Pot doma in pot izven domovine. Pot po Alpah, pot po Himalaji. Ni poti do sreče. Sreča je POT. Nepal je treba doživeti. Začutiti. Večkrat ostaneš brez besed. Marsikaj je drugačnega, nam tujega, nepoznanega. Hvaležna sem za to priložnost in izkušnjo, da me je Nepal sprejel v svoj svet. Da sem to raznolikost lahko živela. Jo bila pripravljena sprejeti za svojo. Takrat. Neizmerno hvaležna pa sem za svet, v katerem mi je dano živeti.

Ko dosežeš cilj, se zbudi hrepenenje po domu. Oziraš se k nebu, kjer vsako minuto odleti letalo v novo smer in odštevaš, kdaj bo prišel čas za tvoj odhod. Tako intenzivno sem razmišljala o domu, da sem med nešteto trgovinicami s spominki našla slovensko zastavo. Kaj sem storila? Prižela sem si jo k prsim. Slišala sem le slovenski jezik na ulici. Kar naenkrat se mi je zazdelo, da nas je zelo veliko s sončne strani Alp tam. Govoriti v svojem jeziku s prodajalko Slovenko? Klepetati s slovenskimi pohodniki, ki jih srečaš za ovinkom; med potjo pozdraviti »zdravo« namesto z »namaste« in se zato spoznati z Majdo Šalamon in njenimi prijateljicami, ki so namenjene v vasice, od koder smo se me vračale? V Kathmanduju srečati alpinista vseh časov, Toneta Škarjo? To so božji darovi, ki jih prinaša pot.

In ja, povsod, kjer se je dalo, v sneg, mivko, sem vrisovala »Slovenia« in napis obrobila s srčkom.

Fotografijo je opravila domačinka z Gosaikundskih jezer

Rada imam Nepal, zelo rada in še se bom tja vrnila. Popeljala bom moža in lepote, čare te dežele delila z njim. Nepal mi je prirasel k srcu. Človeku nekaj da, kar je težko opisati z besedo. Leteti v sončnem popoldnevu nad mogočno Himalajo, nad tem vesoljem gora, nad to veličino, je nepopisno lep občutek. Odprtih ust gledaš to stvaritev narave. Zaveš se svoje majhnosti in veličine narave.

Nepal imam rada. A svojo deželo ljubim. S ponosom na glas povem, ljubim našo Slovenijo. Opazovati gozdove, ceste, vijajoče se reke, polja, griče, s prvim snegom posute vrhove naših Alp, ta zelena dežela.... Ko smo prebili oblake in ugledali vse prej imenovano, takrat je bil cmok v grlu tako velik, da sem v srcu čutila bolečino.

Solza na licu mi je rodila samo eno misel, da sem samo **tukaj resnično doma. Zares doma.**

Daleč je treba iti, da se ljubezen do domače pokrajine še razbohoti. Naše Alpe, naše gore so zame tako lepe, da to težko izrazim, opišem. Biser so! Diamant. Svetijo se. Živim v najlepši deželi sveta. In kot varuhinja bom skrbela, da se bodo naše gore še naprej lesketale. V vsej pestrosti, ki jo premorejo.

»Vrh gore je bel kažipot očem. In jasen dan žari od vsepovsod in sreča je, da je pred mano pot, in to, da vem, da slast je v tem, da grem!«

Z Jalovca na Zavetišče pod Špičko, foto Jurij Jakop

Kyanging Gumpa, foto Valerija Jakop

Seminarska naloga Alpe vs. Himalaja je povsem avtorsko delo; gre za vtise lastnih doživetij, ugotovitev, spoznanj, znanj o deželi, ljudeh, načinu življenja na drugem koncu sveta in o odnosu do narave, kar sem videla in doživela na poti. Gre za lastna razmišljanja.

Po opravljeni nalogi sem na predlog mentorice, ge. Irene Mrak, pobrskala in poiskala nekaj literature, člankov, ki govorijo o odnosu človeka do narave v Himalaji, in našla diplomsko delo, sorodno s svojo nalogo ter članke g. Škarje, ki sem ga srečala v Nepal.

VIRI:

Varovanje okolja v Alpah in Himalaji, diplomsko delo, Matej Košir, Ljubljana 2006

PZS, Polet fit - Tone Škarja: Narava ima več orožij, kot si mislimo

Revija Viva: Intervju: Tone Škarja, V spopadu in v sožitju z naravo

Gore in ljudje: Kako vidi Nepal Tone Škarja: Dežela, kjer sem srečal najbolj iskrene ljudi

Phedi, diši po domu, foto Polona Kuzman

Suryakunda, 4610 mnv, foto Polona Kuzman

